

MŰVÉSZEK SZEGEDEN

Darvas Lili.

Ebben a rovatban legelső Darvas Lili. Darvas Lili, aki legelső a kulisszák között.

Ezerkilencszázhuszban beszéltem vele először, februárban, a fővárosban, a Buzavirág premierje után két nappal. Tizennyolc éves volt, az első föllépés, az első virágok és első tapsok. Egy ezerpéldányos színházi újság munkatársa voltam akkor — száz koronás fizetés! — és interjút csináltam a művésznőnek, aki beérkezett a Buzavirágban. Reggel volt és mégis a Thököly-utról beszökött az ablakon a nap. Kacagva jött ki a szobából, most kelt föl. Selyem pongyolában és vállára engedett hajjal. Interjú! — kacagott, — már is interjú! Talán én voltam az első „interjuvóló”, — de semmi esetre sem első — újságíró. Fialat volt nagyon és kacagott minden szavánál. „Mi a legkedvesebb emléktárgya?” — ez volt a kérdés — színházi lapnak nagy szenzáció — és erre kellett felelni Darvas Lilinek, aki akkor két napja volt színész. Nevetett a kérdésnél, nekem emléktárgyam! aki csak most lettem színész! — mondta. Aztán keresgélni kezdett a szobában. Két perc volt az egész. A zongoráról egy kis könyvet kapott a kezébe. Elegáns barna antilop kötés, aranyozott vignettával. „Ez a legkedvesebb, a legkedvesebb” — kacagott. Az első kritikák voltak összegyűjtve és fölragasztva az antilop kötésű könyvbe, a selyem lapokra. És mind elolvasta őket, mind szép volt — a Buzavirág: beérkezés.

Akkor nagyon fiatal volt, nagyon lelkesült és minden szavánál kacagott.

Most itt van Szegeden, egy estére jött és egy látogatásra. Négy év múlt el, sok virág az öltözökben és sok antilop kötésű könyvbe való kritika. Most sápadt egy kicsit, szeme nem olyan fényes, pedig most is beszökök néha a februári sápadt nap. Selyem pongyolában van és cinóber kendő a vállán, fázik. Mintha fáradt lenne és szomorú.

Nem emlékszik négy év elteltre, arra a délelőtti, az első interjura. Hiszen annyian jöttek azóta, — mondja.

— Csunya az idő — mondja és most még szomorubb. Aztán kezdjük az interjút.

— Nem szeretek interjút adni, hiszen soha sem őszinték ezek és annyit elmondottam már és annyit írtak... Csak nem mondhatja el az ember a legbensőbb dolgait... meg kell azt tartani, csak úgy bent, magunkban...

— Mit mondjak, — oly nehéz az interjú, de ha muszáj! — most egy régi francia darabra készülök, amit talán már el is felejtettek: a Frou-Frou-ra... Látja, itt a szerep, még ide is magammal hoztam, mert nehéz elhagyni egy darabot, ha már benne vagyunk.

Megmutatja a szerepet, ott fekszik az asztalon. Fehér papír, kézzel van írva. És még három könyv az asztalon. Egy Ady-kötet, Petőfi-versek és Kosztolányi fordításai.

És aztán arról az amerikai utról beszélünk, amiről annyit írtak.

— Amerika! itt vagyok, amint látja. Nem mentem, nem mehettem... talán nem is megyek már...

— A vidéki vendégszereplések nagyon fáradtságosak, képzelje el, egy egészen új környezetben, egy új ensemblevel, egészen új emberekkel játszani... és én, aki olyan hamar kijövök úgy is a kontaktusból, még a megszokott környezetben is, ha nem megy minden a rendjén... Új szokásokat megtanulni egy perc alatt, új méreteket... Idáig csak tavaly szerepeltem Szegeden és most nem régen Békéscsabán... szavalni azonban jobban szeretek vidéken, voltam Győrben és Kápolnán. És még is kell vidéken is szerepelni, hogy megismerjenek azok is, akiknek nincsen módjukban Pestre menni — és valljuk be — a pénzért is kell szerepelni a vidéken... Három darabban szoktam fellépni vidéken: a Tüzekben, a Váloperes hölgyben és a Buzavirágban.

Most elhallgat. Összehuzza a kendőt a vállán. Szomorúan és komolyan néz. Az indulásról kérdezek.

— A Góthéknál tanultam, színészkolába sohasem jártam, aztán föllépés Budán, Sebestyennél, a Juliában... Mikor is volt...

És számolni kezd. Most huszonnégy éves. Akkor tizennyolc volt.

— Igen, júniusban, 1920-ban... Az első felvonás után bejött Beöthy és gratulált... Azt mondta, holnap jöjtek föl a színházba, az irodába... de vigyem magammal a mamámat is, mert én még fiatal vagyok... szerződtemni akar... És másnap föl is mentem az édesanyjammal és Beöthy egy szó nélkül szerződtetett. Három évre és benne volt a szerződésben, hogy az első szerepem — főszerep lesz.

— Aztán eltelt a nyár, tanultam és drukoltam. Szeptember. Szézonnyitás. Vártam. Semmi. És végre decemberben szerepet kaptam — a Buzavirág főszerepét! És aztán tanultam három hónapig, végre februárban a premier... százhuszonnégyezer ment a Buzavirág... Aztán néhány jelentéktelen premier és később a II. Lajos, Égi és földi szerelem, Tüzek, Vörös malom... A Máriát szeretem a legjobban a II. Lajosból... nagyon szeretem...

Ideges kicsit. A verseket akarja elmondani még, amiket este szavalni fog.

— A verseket nagyon szeretem és szavalni is. Sokat mondom magamban a verseket, amiktől nem tudok megválni. Ha szavalok, még sokkal nagyobb lámpalázam van, mint a színpadon, mert a szavalás, az sokkal közvetlenebb dolog... Amíg bemegyek a színpadra, addig remegek és félek. Szinte nem látok az első percben... de amikor meglátom a sötét nézőteret és rávilágítanak a nagy színpadi lámpák, akkor ismét nyugodt vagyok, vagyis ismét izgatott... benne élek a darabban, a szerepben... A színpad, az mégis távolabb van a nézőtől és a maszk, a festék, a kulissza, mind-mind segít... nem úgy a pódium,

amikor egészen egyedül állok, egészen közel a néző, látom az arcukat, világos minden, nincs maszk, festék és nincs sugó... egészen egyedül vagyok és nincs semmi segítség...

— És milyen nehéz verset mondani... pár percig tart az egész és mégis benne kell élni a versben — egy perc alatt... és kontaktust keresni a nézővel... egy perc alatt... nehéz... A színpadon mégis más. Ha az első jelenés nem is sikerül, majd sikerül a másik... majd megtalálom azt a pillanatot, amikor néma az egész nézőtér és a szíveik együtt dobognak az enyimmal... ez a siker... És ha a szavalásnál ez nem sikerül az első percben... akkor... Nehéz a pódiumon egyedül állani és verset mondani.

Most újra fáradt és nem beszél. Holnap reggel utazik. 11-kor Pesten és azonnal a színházba. Próba van. Bucsuzól mondja még:

— Mindenek fölött Adyt szeretem, Adyt úgy kell olvasni mindennap, mint a Bibliát... nagyon kell szeretni...

És ahogy elmegyek, Darvas Lili fölveszi az asztalról az Ady-kötetet. Kék szemével ránéz. Sokáig nézi.

Vér György.

Hírek

A becsületes támogatás.

Ma már mindenki tudja, hogy a lapkiadás Magyarországon a háború óta — nem üzlet, nem hasznothajtó vállalkozás. Mindenki tudja, hogy a magyar újságokat milyen válságos helyzetbe juttatták az elfajult gazdasági viszonyok, hogy milyen nehéz harcot kell vívniuk azoknak, akik mégis le akarják küzdeni a lapkiadás elé gördülő nehézségeket. A lapok között azonban lényeges különbség van a nehézségek elviselésének szempontjából. Egyik újság önmagára, azaz olvasóinak támogatására van utalva, a másik újság bizonyos hivatalos, vagy félhivatalos szubvenciók révén megmenekül a nehézségelhárítás nyomasztó gondjától.

A Szeged liberális zászló alatt küzd nemes, emberi célokért. Ma a liberálisizmus, ha nem is bűn, de semmiesetre sem egyértelmű a kormánypártisággal. Ez pedig azt jelenti, hogy a Szeged — nagyon messze került a huszadik századtól és így az egzisztenciájához szükséges anyagi és erkölcsi erőket nem keresheti és nem is keresi máshol, mint olvasóinak, a város liberális érzelmű polgárainak támogatásában. A Szeged nem koldulja, hanem megakarja érdemelni ezt a támogatást. A Szeged támogatását nem is annyira a Szeged érdeke kívánja, mint inkább a polgárság érdeke követeli meg, azé a polgárságé, amely kíváncsi a tartja a politikai és gazdasági konszolidáció kiharcolását és amelynek ebben a harcban a Szeged is fegyvere.

A Szeged-nek csak addig van léijogosultsága, amíg — jó fegyver ebben a szent háborúban, amely a még szentebb békéért folyik. Jó fegyver pedig csak akkor lehet, ha azok, akikért és akiknek az elveit harcol — támogatják. A Szeged a támogatásnak csak egyetlen módját ismeri: a becsületes támogatást. Mag nem érdemelt, ellenszolgáltatás nélküli támogatásra nem reflektál. Nem kíván mást a város liberális meggyőződését és jobb idők után vágyakozó polgárságától, mint azt, hogy mindenki olvassa, mindenki fizessen rá elő, mert csak ezzel róhatja le azt az erkölcsi adót, ami ennek az újságnak kijár, amit ez az újság joggal kívánhat meg.

A Szeged mindig arra törekedett és mindig is arra fog törekedni, hogy azt a becsületes támogatást kiérdemelje.

— Dr. Engel Mór temetése. Dr. Engel Mór, a szegedi ügyvédi kamara legöregebb, érdemes és tisztelt tagját pénteken délután 3 órakor kísérték el utolsó útjára. A Dugonics-téri „Napló-ház” udvarában folyt le nagyszámu gyászoló közönség s a szegedi ügyvédi kamara képviselőinek jelenlétében a gyászszertartás. Dr. Löw Immanuel magas szárnyalású gyászbeszédben búcsúztatta el a halottat, akivel a város társadalma is egyik legértékesebb tagját veszítette el.

— Személyi hír. Rupert Rezső nemzetgyűlési képviselő pénteken Szegeden tartózkodott s éjjel utazott vissza Budapestre.

— Március 9-én lesz a vásárhelyi főispán-installáció. Hódmezővásárhely törvényhatósági bizottsága március 9-én iktatja be ünnepélyes keretek között a város főispáni méltóságába dr. Aigner Károly főispánt. Az installáció programjának megbeszélése érdekében szombaton Szegedre jön Faragó tanácsnok, a beiktatási ünnepély rendezője és megbeszéli a beiktatás részleteit a főispánnal. Azokat a szegedieket, akik a polgármesteri hivatalban előre bejelentik részvételüket, külön vonat viszi majd át Vásárhelyre. A külön vonat reggel indul és este jön vissza. A hódmezővásárhelyi polgármester kijelentése szerint a szegediek a város vendégei lesznek.

— Doktorrávatás. Ifj. Cserzy Mihályt, a Kereskedelmi és Iparkamara fogalmazóját, pénteken délután avatták az államtudományok doktorává a Ferenc József-Tudományegyetemen.

— Dr. Árvay Ferenc temetése. Péntek délután három órakor temették el dr. Árvay Ferenc m. kir. államrendőrségi fogalmazót a Nádor-utca 10. szám alatti gyászházból impozáns részvét mellett. Megjelent a szegedi rendőrkertületi kapitányság egész tisztikara dr. Szalay József kertületi főkapitány és dr. Botkai Sándor főtanácsos vezetésével. Kivonult egy gyalog rendőrszakasz is. A temetésen képviselve volt a m. kir. honvédség, csendőrség és vámosseg tisztikara, a kir. ügyészség és a városi tanács, azonkívül még sok százan az elhunyt barátai és tisztelői közül. Vajda János cigányprimás zenekarával a gyászmenet alatt gyászindulókat játszott és kint a belvárosi temetőben két kedvenc dalával búcsúztatta el a halottat.

— A Szegedi Munkaadók Szövetsége felkéri tagjait, hogy f. hó 2-án, vasárnap délelőtt 11 órakor a Kereskedelmi és Iparkamarában megtartandó rendes évi közgyűlésén, esetleg képviselői útján, részt venni szíveskedjenek.

— Távbeszélő előfizetők figyelmébe. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter a távbeszélő előfizetési díjakat 1924 március 1-től kezdve felemelte, főállomásonál havi 45.000, I. mellékállomással bíró állomásonál havi 75.000 koronára. Azon előfizető, aki a tarifaemelés alkalmából állomását megtartani nem akarja s a felmondást 1924 március hó 15-ig a Szeged 1. számú postahivatalnak (illetve vidéken annak a postahivatalnak, amelyhez az állomás kapcsolva van) bélyegmentes írásban bejelenti, 1924 március 15-ig még a régi tarifa szerint fizet előfizetési díjat. Az e határidőn túl bejelentett felmondások esetén azonban az új díjtételek már az életbeléptetés időpontjától esedékesek s a felmondás ez esetben csak március hó végére fogadható el. Postafőnökség.

Óráját javitassa Babosnál, Oroszlán-utca 6.

SZEGEDI MAGYAR-AMERIKAI BANK R.-T., KÁRÁSZ-UTCA
FÖLDHITELBANK ÉS MAGYAR-AMERIKAI BANK Budapest alapítása